

ОБРАЋАЊЕ ТУЖИОЦА ВЛАДИМИРА ВУКЧЕВИЋА

Интерконтинентал, 05. мај 2005.

СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ПРЕНОШЕЊЕ НАДЛЕЖНОСТИ У ПОСТУПЦИМА КОЈИ СУ ЗАПОЧЕТИ ПРЕД МКТЈ ПО ПРАВИЛУ 11БИС

Поштовани учесници, даме и господо,

Све вас срдечно поздрављам, захваљујем организаторима на позиву и оцењујем да је Национални савет благовремено организовао овај округли сто на коме ћемо бити у могућности да, представимо докле смо стигли у настојањима да на што бољи начин процесуирамо предмете ратних злочина.

Стручна расправа о правним условима који се морају испунити да би се такви предмети пренели на домаће судове, унапређење капацитета домаћих судова за процесуирање пренетих случајева, од изузетне је важности.

Захваљујем представницима надлежних Министарстава и председнику Националног савета, господину Љајић Расиму, који су позитивно оценили споразум који је потписан између Тужилаштва Републике Хрватске и Србије.

Посебно се захваљујем мисији ОЕБС-а и шефу мисије господину Маурицију Масарију, који су нам сада као и до сада давали подршку.

Потписивање споразума о регионалној сарадњи између земаља које имају заједничке проблеме, од којих су најзначајнији откривање и кривично гоњење учинилаца ратних злочина, веома је значајан корак напред и оцењујем да ће допринети ефикаснијем поступању тужилаца у обе земље.

Поступци против извршилаца кривичних дела против човечности и међународног права по својој природи су најкомпликованији поступци, како чињенично тако и правно.

Протек времена између почињених злочина и почетка истрага тих злочина, откривање извршилаца који злочине чине у доба хаотичних ратних дешавања, оружаних сукоба који прате извршење злочина изузетно отежавају поступке.

Обично се ради о злочинима са великим бројем жртава, с једне стране, и великим бројем саизвршилаца кривичних дела, са друге стране.

Посебан проблем је уклањање трагова и доказа, које траје до данашњег дана.

Проблем саслушања сведока који имају пребивалиште ван подручја Србије и Црне Горе превазишли смо уз помоћ представника Хашког Трибунала и

УНМИКА.

Недавно су први пут након потписивања Кумановског споразума представници Тужилаштва за ратне злочине и истражни судија Већа за ратне злочине вршили процесне радње на територији Косова. Саслушано је више сведока албанске националности, чија су сведочења допринела расветљавању одређених догађаја.

Навео бих сада и неке конкретне проблеме са којима се у досадашњем раду сусрело Тужилаштво за ратне злочине од којих је један део, уз подршку државних и законодавних органа решен, док је један број њих пред самим решавањем.

До сада смо много пута говорили о проблему недостатка доказа и потребом измене законских прописа који до скоро нису регулисали питање коришћења доказа изведених пред Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију.

Крајем 2004. године пред Скупштином Републике Србије усвојене су "Измене и допуне закона о организацији и надлежности државних органа у поступку против учинилаца ратних злочина". Нагласио бих да су у припреми ових измена учествовали стручњаци за ова питања и сматрам да су овим изменама отклоњени сви недостаци Закона усвојеног у јулу 2003. године.

Истакао бих само неке новине које ће у доброј мери помоћи ефикаснијем и много извеснијем вођењу поступака пред правосудним органима Републике Србије.

Прва измена предвиђена је чланом 14а Измена и допуна закона која предвиђа, у ставу 1, да: "У случају када Међународни кривични суд за бившу Југославију, у складу са својим Статутом и Правилима о поступку и доказима, уступи одређени предмет Републици Србији, Тужилац за ратне злочине ће предузети кривично гоњење на основу чињеница на којима се заснивала оптужба пред Међународним кривичним судом за бившу Југославију, а у ставу 2. да: "Тужилац за ратне злочине може предузети кривично гоњење на основу података и доказа прикупљених од стране тужиоца међународног кривичног суда за бившу Југославију".

Овим законским изменама у великој мери олакшаће се посао тужилаштва, јер смо у контактима са представницима тужилаштва МКТ, са којима имамо свакодневне контакте и јако добру стручну сарадњу, уверили да они располажу мноштвом доказа који нама до сада нису били познати. Увођењем ових законских измена добићемо прилику да како у поступцима који нам буду пренети по правилу 11 бис правилника о поступку и доказима, тако и оним поступцима који нам буду пренети од стране тужилаштва у фази истраге, користимо доказе који су већ прикупљени у складу са Статутом и правилником МКТ. Мишљења сам да је оваква законска измена била неопходна и помоћи ће нам да у најскорије време покренемо неколико случајева о којима, због истраге која је у току, још увек не могу да говорим.

Када говоримо о доказима, Тужилаштво за ратне злочине ће настојати да са

тужилаштвом МКТ интензивира сарадњу у наступајућем периоду како би се на време што боље упознали са обимним доказним материјалом који прати предмете који могу бити пренешени на суђење у оквиру наше земље.

Другу измену законских прописа коју бих поменуо, а за коју сматрам да је такође важна, односи се на проширење надлежности Тужилаштва, коме је сада дата могућност да заступа предмете и у поступку по правним лековима.

Други закон који се показао као неопходан, а о којем бих хтео да кажем пар речи јесте Закон о заштити сведока и осталих учесника у поступку, чији нацрт постоји и надам се да ће у најскорије време бити и усвојен.

Овај закон требао би да пружи процесне претпоставке да се учесницима у поступцима за ратне злочине пружи законски уређена заштита. Надамо се да ће усвајањем овог закона почети да се решава и проблем приступа сведоцима.

Као што вам је познато, до сада је постојао велики проблем са спремношћу сведока да учествују у поступку уколико се он одвија у другој држави. Тај проблем примећен је као заједнички за све земље у региону и као заједнички сведоцима без обзира на њихову националност и мислим да нам у недостатку стручних тимова за подршку таквим сведоцима фали још један додатни напор да би и тај проблем успешно решили.

Споразум који је данас потписан између представника Републике Хрватске и Србије је још једна пређена степеница на путу ка ефикаснијој сарадњи у откривању околности под којима су се злочини на простору бивше Југославије десили.

Потписивањем овог споразума уређен је процес размене информација између тужилаштва ове две земље између осталог и у вези са кривичним делима ратних злочина. Овим споразумом обавезали смо се да ћемо међусобно размењивати обавештења, извештаје, документе и информације које доприносе истраживању ратних злочина.

Са Републиком Хрватском смо до сада доста добро сарађивали на основу билателарног споразума између наше две земље, што се најбоље видело приликом саслушања сведока Хрватских држављана у процесу за злочин на Овчари.

Надам се да ће такав споразум ускоро бити потписан и са Републиком Босном и Херцеговином и да ћемо тада моћи и са представницима тужилаштва Босне и Херцеговине, да потпишемо сличан споразум о сарадњи какав смо данас потписали са тужиоцем Бајићем.

Осврнуо бих се и на питање командне одговорности које изазива доста полемике у јавности.

Тужилаштво за ратне злочине сматра да је и на почетку ратних сукоба на простору бивше Југославије ова врста одговорности постојала као доктрина и то на основу Обавеза које је СРЈ преузела ратификацијом Женевских конвенција и Допунских протокола I и II, Устава СФРЈ и СРЈ који предвиђају да

ратификовани међународни уговори представљају интегрални део унутрашњег права као и да имају примат у односу на савезне и републичке законе, Одредби које утврђују командну одговорност у војсци на основу члана 21 Упутства о примени правила међународног ратног права у оружаним снагама СФРЈ које је усвојено 1988. године.

Члан 21 овог упутства предвиђа “Војни старешина је лично одговоран за повреде правила ратног права ако је знао или је могао да зна да њему потчињене или друге јединице или појединци припремају извршење таквих повреда, па у време када је још било могућно спречити њихово извршење не предузме мере да се те повреде спрече. Лично је одговоран и онај војни старешина који зна да су повреде правила ратног права извршене, а против прекршиоца не покрене дисциплински или кривични поступак или, ако није надлежан за покретање поступка, прекршиоца не пријави надлежном војном старешини”.

Одредбе кривичног закона посебно одредба члана 30. Кривичног закона предвиђају да се кривично дело може извршити радњом нечињења. Односно учинилац може извршити кривично дело нечињењем када је пропустио чињење које је био дужан извршити.

На крају бих рекао да је питање доказивања одговорности надређених и њиховог субјективног елемента какав се тражи у кривичноправном смислу у оквиру командне одговорности, по мом мишљењу, најкомпликованији део овог мозаика, па ће Тужилаштво за ратне злочине сваки случај који је добило и који ће убудуће добити, пажљиво разматрати управо у овом погледу.

У вези стандарда који су прописани одредбама правилника о поступку и доказима МКТ, могу да кажем да је оцена свих независних посматрача и међународних стручњака да су суђења, која су организована пред Београдским окружним судом, а касније и пред Већем за ратне злочине, организована и вођена у складу са међународно прихваћеним стандардима.

Општа је оцена да су поступци за ратне злочине вођени у складу са начелима независности, правичности, изузетно професионално и ревносно. У садашњој ситуацији када су решени многи проблеми о којима сам говорио, уверен сам да је домаће правосуђе адекватно припремљено и да ће будућа суђења, па и она која нашој земљи буду пренесена у надлежност по правилу 11 бис, бити настављена управо у складу са свим стандардима који су постављени у суђењима пред МКТ у Хагу.

Тужилаштво за ратне злочине ће и даље на најпрофесионалнији начин обављати своје законске обавезе, као што је то чинило и до сада, и надамо се да ће тужилаштво и суд Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију знати да цене такав напор и да ће показати поверење према правосуђу Србије и Црне Горе уступањем предмета нашем правосуђу.

*ТУЖИЛАЦ ЗА РАТНЕ ЗЛОЧИНЕ
Владимир Вукчевић*